

MAATALOUDEN TALOUDELLISEN
TUTKIMUSLAITOKSEN
TIEDONANTOJA N:o 55

---

*THE AGRICULTURAL ECONOMICS
RESEARCH INSTITUTE, FINLAND
RESEARCH REPORTS No. 55*

SUOMEN MAATALOUS VUONNA 1978

LAURI KETTUNEN

HELSINKI 1979

Maatalouden taloudellisen
tutkimuslaitoksen

TIEDONANTOJA N:o 55

The Agricultural Economics
Research Institute, Finland

RESEARCH REPORTS, No. 55

SUOMEN MAATALOUS VUONNA 1978

Lauri Kettunen

ISBN 951-9199-47-0

Helsinki 1979

KORJAUS

Sivu 16, 1. kappale, viimeinen virke pitää olla:

Peltojen paketoinnista sai vuonna 1978 korvausta 300 mk 1-14 hehtaarista, 240 mk 15-21 hehtaarista ja 180 mk yli 22 hehtaarista. Yhteisöt saivat 180 mk/ha pinta-alasta riippumatta.

ESIPUHE

Tämän julkaisun tarkoituksena on luoda yleiskatsaus maamme maatalouden kehitykseen vuonna 1978. Monet tilastot ovat vielä hyvin ennakkollisia tai vain arvioita, mikä on otettava huomioon niitä käytettäessä. Tilastojen laatijat ja käyttäjät tietävät hyvin, että tilastot tarkentuvat jatkuvasti ja joskus vasta usean vuoden kuluttua saadaan lopulliset tiedot – jos silloinkaan. On kuitenkin olemassa informaatiota, joka on jo lopullista ja jonka esittäminen on paikallaan jo heti vuoden vaihtuessa.

– Tämä katsaus julkaistaan myös englanninkielisenä.

Kiitän Lulu Siltasta, Heikki Haljalaa, Merja Mannista ja Sirkka Rämää, jotka ovat auttaneet monin tavoin julkaisun toimittamisessa.

Helsingissä 15. tammikuuta 1979

Lauri Kettunen

1. Yleistä

Taloudellinen lama on jatkunut Suomessa jo neljä vuotta, joskin viime vuonna bruttokansantuote kasvoi 2 %. Työttömyys on sen sijaan jatkuvasti noussut. Se oli keskimäärin 8 % koko päättyneenä vuonna. Myönteistä talouskehityksessä on ollut inflaation putoaminen 7 %:iin ja kauppataaseen ylijäämän nouseminen 2.5 mrd. mk:aan. Yritystoiminnan kannattavuus on myös parantunut. Yleisesti katsotaan, että talouselämän elpymiselle on olemassa suotuisat olosuhteet, vaikkakaan työttömyys ei näytä vielä paljoakaan vähentyvän.

Maatalouteen lama on vaikuttanut mm. sivuansioiden ja metsätulojen vähentymisenä. Vuosien 1977 ja 1978 huonot sadot ovat myös olleet lisäämässä taloudellisia vaikeuksia. Heikko taloudellinen kehitys on toisaalta hidastanut väestön siirtymistä maataloudesta muihin elinkeinoihin, koska työtä ei ole ollut tarjolla. On jopa ollut havaittavissa, että kiinnostus maatalouteen on lisääntynyt, koska sen on nähty antavan pysyvän toimeentulon. Maataloustuotannon lisäämiseen ei kuitenkaan ole mahdollisuuksia, sillä vuonna 1979 tulevat voimaan maatalouden tuotantokatot. Tuotannon ylityksen maatalous joutuu viemään ulkomaille maailmanmarkkinahintaan, mikä merkitsee sitä, että tuotannon kasvu ei lisää tuloa lainkaan, vaan pikemminkin alentaa sitä.

Maan hallitus on pyrkinyt elvyttämään talouselämää monin eri keinoin. Inflaatiota on hillitty maltillisella palkkapolitiikalla ja veroja alentamalla. Maatalouteen elvyttämistoimet ovat vaikuttaneet vähän. Maatalous joutui jopa siirtämään kevään hintaratkaisun syksyyn yhdessä palkankorotusten lykkäämisen kanssa.

Seuraavassa on lyhyesti tarkasteltu maatalouden kehitystä vuonna 1978. Useat tilastot ovat vielä hyvin ennakkollisia tai arvionvaraisia, mikä on pidettävä mielessä kehitystä tulkittaessa.

I TUOTANTO, MAATALOUSTULO JA HINNAT

2. Maataloustuotanto

Jo toisena vuotena peräkkäin maatalouttamme kohtasi osittainen kato. Kesän hallojen ja ennen muuta syksyn sateiden takia sato jäi pieneksi ja leipäviljan laatu niin heikoksi, että vain 46 % siitä katsotaan kelpaavan leivontaan lopun mennessä rehuksi. Satovahinkokorvauksia haettiin 83 milj. mk:n edestä, mutta MTK:n mukaan tappio oli kokonaisuudessaan lähes 500 milj. mk, kun otetaan huomioon huonontuneet korjuuolosuhteet ja lisääntyneet kuivatuskustannukset.

Kato kohdistui Etelä-Suomen viljanviljelyalueisiin. Sen sijaan Pohjois-Suomessa saatiin paikoin varsin hyvä sato. Niinpä ohran hehtaarisato oli täysin normaali. Kauran, peltuheinän ja säilörehun satoa voidaan pitää myös tyydyttävänä, joskin hehtaarisadot jäivät alle normaalin. Samoin perunan sato oli varsin hyvä. Sokerijuurikkaan kokonaissato oli myös hyvä, minkä ansiosta sokerin omavaraisuus nousee tänä satovuonna hieman yli 50 %:n. Sinänsä sokerijuurikkaan hehtaarisato oli noin neljänneksen alle ennustetun normaalisadon.

Kokonaissato oli ilman olkia 4 643.5 milj. ry eli 5.5 % suurempi kuin edellisenä vuonna. Lukuun ei sisälly laidun- eikä odelmasaatoa, joka on noin 900-1 000 milj. ry. Keskimääräinen hehtaarisato oli 2 254 ry, mikä on vain runsaan prosentin alle ennustetun normaalisadon 2 280 ry. Viime vuotta korkeampi hehtaarisato on saatu vain vuonna 1976. Kokonaissadon määrää alentaa viljelyalan pieneeminen. Viime vuonna se oli 2.08 milj. ha sen oltua vuonna 1976 vielä 2.21 milj. ha (ilman laidunta). Vuonna 1977 korjattu ala jäi jopa 2.04 milj. ha:iin.

Taulukko 1. Tärkeimpien viljelykasvien sato vuosina 1977 ja 1978.

	1977			1978		
	Viljelyala 1 000 ha	Sato 100 kg/ha	Yht. milj. kg	Viljelyala 1 000 ha	Sato 100 kg/ha	Yht. milj. kg
Syysvehnä	40.7	24.4	99.5	19.7	18.8	37.0
Kevätvehnä	86.7	22.5	195.4	95.9	21.2	203.6
Ruis	47.0	17.0	80.0	38.2	19.4	74.3
Ohra	577.0	25.1	1447.4	608.9	25.7	1565.1
Kaura	416.7	24.5	1021.6	446.4	24.2	1081.5
Peruna	46.4	158.7	736.5	44.3	168.3	745.7
Sokerijuurikas	31.5	177.8	560.0	30.7	236.2	725.3
Peltoheinä	504.1	37.3	1879.2	467.8	38.1	1783.2
Säilörehu	204.3	160.4	3276.1	220.3	176.6	3891.3
Muut kasvit	132.2			87.6		
Yht.	2086.6	2141 ¹⁾	4468.3 ²⁾	2059.8	2254 ¹⁾	4643.5 ²⁾
Laidun	224.5			223.4		
Kesanto	90.5			100.8		
Pellonvaraus	136.8			120.0		
Muu maa	54.2			70.6		

1) ry/ha

2) milj. ry

Arvioiden mukaan leipäviljaomavaraisuus jää satovuonna 1978/79 noin 15-20 %:iin vehnän osalta ja noin 50 %:iin rukiin osalta. Epäedulliset sääolot ja niistä johtuneet huonot sadot ovat pääasiassa syynä tähän tulokseen. Voidaan myös sanoa, että leipävilja-alat ovat jääneet liian pieniksi viime vuosina. Syynä siihen ovat jälleen olleet huonot säät, mutta voidaan olettaa, että hintapolitiikalla on myös oma vaikutuksensa kehitykseen. Leipäviljan tuottajahinta on jäänyt pahasti jälkeen muista tuottajahinnoista viime vuosina.

Taulukko 2. Kotieläintuotanto vuosina 1976-78.

		1976	1977	1978	Muutos 77/78 %
Maito	milj. l	3 176	3 130	3 139	0
Naudanliha	milj. kg	114	106	106	0
Sianliha	"-	136	140	152	9
Muu liha	"-	15	15	16	7
Kananmunat	"-	86	85	76	-11

Vuoden 1977 sato oli myös huono, mutta se ei näy paljoakaan kotieläintaloudessa vuonna 1978. Maidontuotanto on pysynyt ennallaan ja sianlihantuotanto on kasvanut 9 %. Naudanlihan ja kananmunien tuotanto on sensijaan hiukan laskenut mutta kokonaisuudessaan kotieläintuotanto on määrältään pysynyt ennallaan. Rehua on siis ollut riittävästi. Viljan kauppaan tulleet määrät ovat ennakkotietojen mukaan sen sijaan alentuneet peräti 33 %.

Maatalouden tuotannon määrän arvioidaan jäävän vuonna 1978 noin 6 % edellisvuotta pienemmäksi. Laskelma koskee kalenterivuotta 1978. Siihen vaikuttaa siis melko voimakkaasti viljan kauppaa tulo.

Taulukko 3. Markkinoille tulleet viljamäärät kalenterivuosina 1976-78.

	1976	1977	1978	Muutos 77/78
	milj. kg			
Ruis	108	100	64	-36
Vehnä	550	490	216	-56
Rehuohra	493	748	612	-18
Rehukaura	369	373	259	-31

3. Tulokehitys

Kovin tarkkoja arvioita tulokehityksestä ei voida vielä tehdä, sillä tuotanto - mutta erityisesti tuotantopanostukset ovat tois- taiseksi hyvin ennakkollisia ja niihin voi liittyä melko suuria virheitä. Seuraavat arviot ovat siis vain suuntaa antavia.

Aluksi on todettava, että vuositasolla tuottajahinnat nousivat 5.8 % vuodesta 1977 vuoteen 1978. Kustannushintaindeksi nousi vas- taavana aikana 4.0 %. Tilannetta huonontaa kuitenkin se, että tuotannon volyymi laski 5.7 %, mutta kustannusten volyymi nousi 11.5 %. Niinpä ennakkolaskelman mukaan maataloustulo laski edel- lisvuodesta noin 17 %.

Taulukko 4. Maataloustulon kehitys vuosina 1974-78 Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen kokonaislaskelman mukaan.

	Kokonais- tuotto milj. mk	Kustan- nukset milj. mk	Maatalous- tulo milj. mk	ind.
1975	7 476.4	4 576.4	2 900.0	100.0
1976	8 726.7	5 233.0	3 493.7	120.5
1977 ¹⁾	9 477.2	5 551.2	3 926.0	135.4
1978 ²⁾	9 652.0	6 381.0	3 271.0	112.8

1) ennakko

2) ennakkoarvio

Maataloustulo aleni jopa yllättävän paljon. Syy siihen on kuitenkin selvästi osoitettavissa. Kokonaissato oli ilman olkia 4 776 milj. ry vuonna 1975, 5 560 milj. ry vuonna 1976, mutta vain 4 403 milj. ry vuonna 1977 ja 4 643 milj. ry vuonna 1978. Kun vuoden 1976 hyvää satoa ei saatu heti markkinoiduksi, tuli viljaa markkinoille runsaasti vielä vuoden 1977 alkupuolella. Koko viljan

markkinoille tullut määrä oli vuonna 1977 1 711 milj. kg sen oltua edellisenä vuonna 1 520 milj. kg. Vuonna 1978 määrä on pudonnut 1 151 milj. kg:aan, millä selittyikin suuri osa maataloustulon alenemisestä. Kotieläintuotanto on nimittäin kaikesta huolimatta säilynyt melko tasaisena useita vuosia. Viime vuonna tuottajat joutuivat kuitenkin ostamaan huomattavat määrät rehua. Kustannusten nousu olikin tältä osin noin 40 %.

Lannoitekustannus nousi myös huomattavasti eli noin 15 %. Silti on todettava, että lannoitustaso on vielä runsaasti alle tämän vuosikymmenen puolivälin tason. Vuoden 1975 korkeimmasta tasosta ollaan vielä jäljessä 20 %. Tosin on muistettava, että lannoitteiden myynnit eivät ilmeisesti vastaa täysin niiden käyttöä ainakaan vuoden 1975 osalta. jolloin hintojen nousun ollessa tiedossa ilmeisesti ostettiin lannoitteita varastoon.

Maatalouden luonteeseen kuuluu, että tuotostaso vaihtelee vuodesta toiseen, mikä vaikuttaa tietenkin myös tulonmuodostukseen. On silti valitettavaa, että maataloustulo alenee taloudellisen laman ollessa syvimmillään. Huonon sadon aiheuttama tulon menetys säteilee monella tavalla koko kansantalouteen sekä tuotantotarvikkeiden että kulutushyödykkeiden kysynnän alenemisena. Ei ainoastaan viljelijän vaan monen muunkin jalostuksen, kaupan ja palvelutoiminnan piirissä toimivan tulotaso alenee sen seurauksena.

4. Maataloustuloratkaisut

Maataloustuotteiden tavoitehintoja tarkistettiin kaksi kertaa vuonna 1978. Toukokuun alussa nostettiin hintoja ns. devalvaatiohyvityksen takia ja syyskuun alussa varsinaisten maataloustuloneuvottelujen tuloksena.

Koko kansantalouden elvytystoimenpiteiden yhteydessä sovittiin vuoden 1977 lopulla, että maaliskuun alkuun 1978 sovitut palkan- korotukset siirrettiin syyskuun 1978. Kun markka kuitenkin deval-

voitiin joulukuussa jo toisen kerran vuoden 1977 aikana, katsoivat työntekijäjärjestöt, että niiden tuli saada työehtosopimukseen liitetyn ns. devalvaatiopykälän mukaisesti korvaus devalvaation aiheuttamasta reaaliansioiden alenemisesta. Neuvotteluissa päädyttiin lopulta 22 p/t tai vähintään 1.5 %:n suuruiseen palkkojen korotukseen, mikä toteutettiin 1.5. alkaen. Sopimukseen liittyi myös kahta vapaapäivää (joulun ja pääsiäisen jälkeistä lauantaita) koskeva sopimus.

Devalvaatiohyvityksen soveltaminen maatalouteen tuotti eräitä ongelmia. Maataloustuottajat esittivät nimittäin, että korotus tuli suorittaa ns. pennilinjän mukaan, eli 22 p/tunti. Perusteluissa esitettiin, että maatalous on kokonaisuudessaan ns. matalapalkka (tai matalatulo-) sektoria. Pennilinjän korotus olisi johtanut selvästi suurempaan hintojen nousuun kuin koko maataloustulon korottaminen 1.5 %:lla. Oikeuskanslerin lausunnon mukaan ainoastaan prosenttikorotus oli mahdollinen ja niin neuvotteluissa päädyttiin lopulta 92 milj. mk:n suuruiseen kokonaiskorotukseen. Se toteutettiin nostamalla maidon tavoitehintaa 3 p/l eli tavoitehintatasoa keskimäärin noin 1.2 %.

Syksyn ratkaisun yhteydessä oli kysymys täydellisestä neuvottelukierroksesta. Uusi maataloustulolaki, joka hyväksyttiin vuoden 1977 lopussa, oli nyt ensi kertaa sovellettavana. Lakihan on pääajatukseltaan samanlainen kuin aikaisemmatkin lait: kustannusten nousu kompensoidaan kokonaan ja maataloustulon korotuksesta neuvotellaan erikseen. Maataloustulon korotusta ei kuitenkaan ole nyt sidottu mihinkään tulokehitykseen, kuten oli asianlaita aikaisemmin.

Kustannusten nousun hyväksymisessä ei ollut kovinkaan suuria ongelmia, mikä lienee johtunut siitä, että inflaation hidastuttua kompensatio tältä osin jäi varsin vähäiseksi. Hintaneuvottelukunnassa, joka tekee siitä selvityksen tuloneuvottelijoille, syntyi tosin erimielisyyttä siitä, tuliko kustannusnousu ottaa huomioon

kokonaisuudessaan heinäkuuhun vai kevääseen (tammikuuhun) saakka, sillä lain mukaan syksyn ratkaisussa, jossa on normaalisti kysymys vain kustannusten kompensoinnista, jätetään pääomakustannusten nousu huomioimatta ja koko hintatarkistuskin voidaan jättää tekemättä, jos muutos on alle 1 %:n. Lopullisessa hintaratkaisussa kustannusten nousu on otettu huomioon kokonaisuudessaan heinäkuuhun saakka.

Tuloratkaisu syntyi normaalin aikarajan puitteissa eli ennen syyskuun 1. päivää. Maataloustulon korotuksesta näytti olevan vaikea päästä sopimukseen mm. siitä syystä, ettei valtiovalta tehnyt omaa tarjoustaan ennen kuin vasta neuvottelujen viimeisenä päivänä. Valtion neuvottelijoita näytti myös häiritsevän MTK:n tulovaatimuksen perustelut. MTK nimittäin esitti, että tulokehityksen pohjaksi otettaisiin 10-20 ha:n tila, jolla maataloustulo oli arvion mukaan vuonna 1977 noin 21 000 mk. Tilalla työskentelee 2 henkilöä. Jotta heidän tulonsa olisivat nousseet samalla määrällä kuin muissa sektoreissa, olisi vuosituloa ollut korotettava noin 3 000 mk vuodessa. Tähän olisi MTK:n mukaan päästy noin 5.7 %:n suuruisella hintojen korotuksella. Kokonaisratkaisu olisi ollut tällöin noin 550 milj. mk.

Ratkaisun pohjana oli seuraava kokonaislaskelma:

	Syksyn 1977 taso milj. mk	Syksyn 1978 taso milj. mk
Tuotto		
Tavoitehintatuotteet	7 841.5	7 841.5
Muut tuotteet	658.0	658.9
Jälkitilit	151.0	199.2
Hintapoliittinen tuki	919.2	879.2
Yht.	9 569.7	9 578.8
Palautus tavoitehintoihin	33.0	
Tuotto yhteensä	9 602.7	9 578.8
Kustannukset	5 841.2	6 020.7
Maataloustulo	3 761.5	3 558.1
Muutos perustasoon		-203.4

Neuvottelujen ensi vaiheen loppusummaksi tuli siis 203.4 milj. mk.
Sen muodostumista selventää alla oleva asetelma:

	milj. mk
Kustannusten nousu	179.5
Palautus maataloustuloon	33.0
Hintapoliittisen tuen muutos	40.0
Jälkitilien muutos	-48.2
Muiden tuotteiden tuoton muutos	<u>-0.9</u>
	203.4

Neuvottelujen ensi vaiheessa todetaan myös tuottajahintojen poikkeama tavoitehinnoista edellisen kalenterivuoden aikana (1977). Tällä kertaa ylitys oli 117.6 milj. mk, mikä siis tuli vähentää hintojen korotuksesta. Näin ollen kompensatiotarpeeksi muodostui ensi vaiheessa 85.8 milj. mk. Se ei siis ole yksinomaan kustannusten kompensatiota niinkuin julkisuudessa tavallisesti esitetään.

Neuvottelut lukkiutuivat MTK:n vaatimukseen. Julkisuudessa MTK:n edustajat syyttivät valtiovaltaa neuvotteluihin valmistautumattomuudesta, minkä valtion neuvottelijat kiistivät. MTK:n peruslaskelma oli kuitenkin varsin yksinkertainen, joten se ei voinut olla varsinainen syy neuvottelujen hitaaseen tahtiin. Vaikeudet onkin löydettävissä neuvotteluasemasta. Ratkaisuun pääseminen vaatii nykyisin ensin yhteisymmärryksen syntymistä hallituksessa.

Aivan neuvottelujen loppuvaiheessa valtio teki tarjouksen, jonka jälkeen päästiin myös pian ratkaisuun. Pääpiirteissään se on seuraava:

	milj. mk
Kustannusten nousu	203.4
Tulokorotus	<u>230.0</u>
Yht.	433.4
Vähennys tavoitehintojen ylityksen takia (vuosi 1977)	117.6
Ennakko seuraavasta ratkaisusta	<u>20.0</u>
Yht.	335.8

Kokonaiskorotus oli siis 335.8 milj. mk eli 3.5 % laskennallisesta kokonaistuotosta. Varsinainen ratkaisu tahtoo jäädä hieman palautusten ja vähennysten takia taka-alalle. Tosiasiassa peruslaskelman mukainen korotus oli 420.4 milj. mk, kun otetaan huomioon ensin tapahtunut edellisvuoden tavoitehintojen alennus.

Kustannusten kompensointilaskelma on sinänsä johdonmukainen, mutta monimutkaisuuden takia se aiheuttaa väärinkäsityksiä tai sitä yksinkertaistetaan sillä seurauksella, että lopputulos on hieman harhaanjohtava.

Kokonaissumma 335.8 milj. mk jaettiin toteutettavaksi niin että tavoitehintoihin ohjattiin 295.8 milj. mk ja hintapoliittiseen tukeen 40.0 milj. mk.

Tuotantokustannuslaskelmien mukaan kustannusten nousu oli syksyn 1977 tasosta laskien nopeinta maidon (5-6 %), naudanlihan (5-6 %) ja viljan osalta (4-5 %). Sen sijaan sianlihan ja kananmunien tuotantokustannuksissa ei ollut tapahtunut juuri lainkaan muutoksia, vaan kustannukset olivat jopa alentuneet rehujen valmisteveron poistumisen takia.

Hintaratkaisua ei voida kuitenkaan tehdä pelkästään kustannusten nousun perusteella, vaan myös markkinatilanne ynnä muut seikat on otettava huomioon. Suhteellisesti suurimmat hintojen korotukset tulivat rukiin, vehnän ja maidon osalle. Myös kananmunien tavoitehintoja nostettiin keskimääräistä enemmän. Syynä oli ilmeisesti se, että kananmunien hintaa ei ole parina viime vuonna nostettu vaikean ylituotantotilanteen takia.

Taulukko 5. Tavoitehinnat vuosina 1977-79.

		1.9.1977	1.5.1978	1.9.1978	1.2.1979 ³⁾
Ruis ¹⁾	p/kg	97.85	97.85	104.85	114.85
Vehnä ¹⁾	"	90.00	90.00	96.00	106.00
Rehuohra ¹⁾	"	76.09	76.09	78.59	83.59
Rehukaura ¹⁾	"	69.89	69.89	72.39	77.39
Maito ²⁾	p/l	123.20	126.20	130.90	134.60
Naudanliha	mk/kg	13.65	13.65	14.05	14.40 ⁴⁾
Sianliha	"	9.11	9.11	9.36	9.66 ⁴⁾
Kananmunat	"	5.52	5.52	5.87	6.17
Laiipaanliha	"	15.94	15.94	16.54	17.04 ⁴⁾

1) Alkaen 1.8.

2) Maidon lisähinta 15 p/l ja 16.2. p/l 1.2.1979 alkaen

3) Hintapäätös tehtiin 9.1.1979

4) Alkaen 12.1.1979

II MAATALOUSPOLIITTISIA TOIMIA

5. Tuotannon rajoitus

Maataloustuotantoa pyrittiin rajoittamaan monin tavoin vuonna 1978. Tärkein toimenpide on edelleen ollut pellonvarausjärjestelmä, joka on ollut voimassa vuodesta 1969 alkaen. Uusia sopimuksia ei ole ollut enää mahdollista tehdä, mutta vanhat on voitu uusida. Kesäkuussa 1978 oli 120 000 ha paketoituna. Suurimmillaan eli vuonna 1973 yhteensä 231 400 ha kuului järjestelmän piiriin. Niistä on aikojen kuluessa 25 600 ha metsitetty. Peltojen paketoinnista sai vuonna 1978 korvausta 275 mk/ha.

Kesannointijärjestelmä aloitettiin vuonna 1977. Vähintään kolmannes tilan pelloista on kesannoitava korvauksen saamiseksi; sen suuruus oli vuonna 1978 650 mk/ha Etelä-Suomessa, 600 mk/ha Keski-Suomessa ja 550 mk/ha järjestelmän suomissa pohjoisimmissa osissa maata. Oulun- ja Lapinlääneissä kesannointi ei ole sallittu, koska sillä on katsottu olevan haitallisia vaikutuksia yleensä näiden alueiden talouteen ja siten sen olevan vastoin aluepoliittisia tavoitteita. Kesannoinnilla toivottiin saatavan tuotannosta pois 55 000 ha, mutta todellisuudessa vain 38 500 ha kesannointiin vuonna 1978 (30 300 ha vuonna 1977).

Peltoa arvioidaan raivattavan vuosittain noin 4000-5000 ha. Viljelystä jää kuitenkin pois paljon enemmän. Kun vuonna 1968 viljelty peltoala oli 2.67 milj. ha, se oli enää 2.30 milj. ha vuonna 1978. Aktiivisin toimin peltoa oli poistettu tuotannosta 177 000 ha (paketoitu, metsitetty ja kesannoitu). Loppu 193 000 ha on siis muusta syystä poistunut tuotannosta. Ei voida kieltää, etteikö valtiovallan toimin olisi voitu hieman rajoittaa tuotantopotentiaalia, mutta muutkin seikat ovat vaikuttaneet siihen. Tosin on muistettava, että tuotannosta on poistunut marginaalista maata, joten tuotanto ei ole alentunut samassa suhteessa kuin peltoala.

Tuotantoa on pyritty rajoittamaan osittain myös lannoiteverolla. Se on ollut 11 p/kg (noin 10 %), mutta kun lannoitteiden hinnat ovat nousseet vuodesta 1973 147 %, ei sen voi sanoa alentaneen yksinään lannoitteiden käyttöä, joka laski voimakkaasti vuosina 1976 ja 1977 mutta kääntyi jälleen nousuun vuonna 1978.

On vaikea sanoa, missä määrin satotaso on laskenut lannoitteiden käytön vähentymisen takia. Sääolosuhteiden vaihtelu vaikuttaa nimittäin paljon enemmän kuin muut tekijät ja siten analyysin tekeminen lannoitusvaikutuksesta on perin vaikeaa.

Tuotantoa voidaan periaatteessa rajoittaa vain vähentämällä pellon tuottoa, eli kasvinviljelytuotannon määrää, sillä rehujen tuonti on jo melko vähäistä, ehkä noin 2 % rehupanoksesta. Suurtuotannon perustamisrajoitukset ja erikoisverot, haudontojen rajoitukset (vrt. jäljempänä) sekä muut vastaavat toimet ohjaavat vain tuotannon jakaantumista eri tuotteille, mutta eivät vaikuta koko tuotannon määrään. Tietenkin jos rehuvilja viedään pois maasta, saadaan tuotanto pienenevä, koska koko tuotannon jalostusaste alenee.

Muista tuotannon ohjausmenetelmistä mainittakoon maidontuotannosta muihin tuotantosuuntiin siirtyneille yli 55 vuotiaille maksettu korvaus eli ns. tuotannonmuutossopimukset. Ne eivät ole kuitenkaan saavuttaneet toivottua laajuutta. Vain 443 tilaa on tehnyt tämän sopimuksen. On arvioitu, että sen avulla vajaa 2000 lehmää on jäänyt pois maidon tuotannosta.

Sianlihan ja kananmunien tuotannon pitämiseksi viljelijäväestön hallussa on suurten sikaloiden ja kanaloiden perustaminen luvanvaraista. Yli 500 paikan sikaloiden ja yli 1000 kanan kanaloiden perustamiseen oli saatava lain mukaan valtioneuvoston lupa. Suurilta tuotantoyksiköiltä peritään myös erikoismarkkinointimaksuja.

Kananmunien tuotantoa on pystytty tehokkaasti säätelemään haudonnoja koskevilla määräyksillä. Vuoden 1978 alkupuolella haudonnat

saivat olla 80 % edellisen vuoden tasosta ja loppupuolella niin, että koko vuoden taso jää 70 %:iin vuoden 1976 tasosta. Rajoitukset koskivat yli 20 000 paikan haudottamoita. Kananmunien tuotanto laskikin viime vuonna vajaa 11 %, joten lopultakin on onnistuttu rajoittamaan kananmunien tuotantoa. Silti omavaraisuus oli viime vuonna vielä noin 144 %.

Voidaan olettaa, että kananmunien tuotannon lopettaminen on nostanut sianlihan tuotantoa, missä vielä on ollut tilaa uusillekin yrittäjille, sillä tuotantokatot eivät olleet vielä voimassa. Vuoden 1979 aikana ennustetaan tuotannon ylittävän noin 20 milj. kg:lla kulutuksen. Kun vientikatto on 14 milj. kg, joudutaan maataloudelta perimään 20 p/kg markkinointimaksua yli menevän osan (6milj. kg) viemiseksi ulkomaille.

Maidontuotantoa ei ole toistaiseksi pyritty rajoittamaan mitenkään. Tarvittaessa voidaan kuitenkin uusien suurten tuotantoyrityksien (yli 30 lypsylehmää tai 120 nautaeläintä yhteensä) perustaminen saattaa luvanvaraiseksi. Vuonna 1979 tulee maidontuotanto ylittämään tuotantokaton, minkä takia maidon markkinointimaksua tullaan keräämään 1 p/l Lapinlääniä ja eräitä Oulunläänin kuntia lukuunottamatta.

Vuonna 1979 tulevat voimaan maataloustulolain mukaiset tuotanto- ja vientikatot. Tilanne ei ole toistaiseksi kovin vaikea, sillä kahden edellisen vuoden huonon sadon takia on tuotanto normaali-tilannetta alempi. Leipäviljaahan joudutaan jopa tuomaan. Tuotantokatot ovat kuitenkin hieman ylittymässä kotieläintuotannossa. Jos ensi kesän sato on normaali tai normaalia parempi, on varmaa, että maataloudelta joudutaan keräämään huomattavia määriä markkinointimaksuja. Tästä on seurauksena suoranainen maataloustulon alentuminen.

6. Uutta lainsäädäntöä

Kovin oleellisia maataloutta koskevia lakeja ei vuonna 1978 säädetty, kun mm. metsä-, perintö- ja lahjaverouudistuksissa ei edistytty. Seuraavassa on esitelty lyhyesti muutamia uusia lakeja, joista tärkeimpiä ovat maanhankinta-, sokeri- ja markkinoimismaksulait.

6.1. Maanhankintalaki

Vuoden 1979 alusta tulee voimaan laki oikeudesta hankkia maa- ja metsätalousmaata (391/78). Lain tarkoituksena on estää maa- ja metsätalouden siirtyminen viljelijäväestöltä muille väestöryhmille. Valvontajärjestelmän piiriin tulevat yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen yli 2 hehtaarin maakaupat. Sen sijaan laki ei koske valtiota, kuntia, kuntainliittoja eikä seurakuntia. Henkilö, joka saa kokonaan tai osaksi toimeentulonsa maatalous- tai metsätaloudesta, saa pääsääntöisesti luvan maan hankkimiseksi lisäalueeksi. Mikäli lupa evätään, maatilahallituksen tulee lunastaa maatalousmaata valtiolle käyvästä hinnasta.

6.2. Viljelijän vuosilomalaki

Vuodesta 1974 alkaen on karjataloutta harjoittava maatalousyrittäjä saanut vuosilomaa, jonka pituus oli aluksi 6 päivää ja vuodesta 1977 alkaen 10 päivää. Laki säädettiin vuonna 1978 pysyväksi (102/78). Vuosiloma on lomakaudesta 1979/80 alkaen 12 päivää, minkä lisäksi yli 7 vuotta alalla työskennelleet saavat 2 ylimääräistä lomapäivää. Vuosiloman voi saada muukin kuin karjatalousyrittäjä, mikäli hän sairauden, tapaturman, synnytyksen tai vastaavan syyn takia ei pysty hoitamaan töitään. Palkattua työvoimaa käyttävä viljelijä ei yleensä saa vuosilomaa. Lakiin sisältyy myös määräyksiä lomittajista.

6.3. Markkinoimismaksulait

Sianlihan ja kananmunien ylituotannon markkinoimiseksi kannetaan vuosina 1979-81 suurilta tuotantoyksiköiltä markkinoimismaksua (1038/78). Mikäli kanatalouden vuositulo ylittää 350 000 mk vuodessa, on markkinoimismaksu 5 % ylimenevältä osalta 450 000 mk:aan, ja sen jälkeen 10 % 600 000 mk:aan, minkä jälkeen ylimenevältä osalta on maksettava markkinoimismaksua 20 %.

Sikataloudesta maksettava markkinoimismaksu on myös progressiivinen. Vuositulon noustessa yli 600 000 mk:n, maksu on 1.0 % ylimenevältä osalta, yli 900 000 mk:n menevältä osalta 3.0 %, jne. Vuositulon ylittäessä 3 600 000 markkinoimismaksu on 12 %.

Markkinoimismaksusta vapautetaan meijeriliike, joka käyttää rehuna oman maidonjalostuksen sivutuotteita.

Arvion mukaan suuryrittäjiltä kannettava markkinoimismaksu tuottaa vuosittain kananmunien osalta 3 milj. mk ja sianlihan osalta 4 milj. mk.

Sianlihasta peritään lisäksi markkinoimismaksua 20 p/kg vuosina 1979-81 (1098/78). Tämä laki koskee kaikkea markkinoille tulevaa sianlihaa. Tuotoksi arvioidaan 30-33 milj. mk.

Maidosta tullaan myös perimään markkinoimismaksua, joka on 1 p/l markkinoille tulevasta määrästä (1098/78). Sen tuotoksi arvioidaan noin 27 milj. mk.

Maatalouden markkinointivastuu vuonna 1979 on tulo- ja menoarvion mukaan 175 milj. mk, josta lannoitteiden valmistevero on arvioitu 105 milj. mk:ksi lopun koostuessa edellä mainituista markkinoimismaksuista.

6.4. Sokerilaki

Sokerilaki (346/78) uudistettiin viime vuonna ja se tuli voimaan vuoden 1979 alussa. Valtioneuvosto vahvistaa sokerijuurikkaan hinnan helmikuun loppuun mennessä vuosittaiselle kotimaiselle kiintiölle, jonka perusmäärä on 750 milj. kg ja jota valtioneuvosto voi tarkistaa 100 milj. kg kumpaankin suuntaan.

Mikäli tuotanto ylittää kiintiön, valtioneuvosto vahvistaa marraskuun loppuun mennessä yli menevälle osalle hinnan, joka on 50-80 % perushinnasta.

6.5. Viljakauppalaki

Vuonna 1978 voimaan astuneessa viljakauppalaissa (580/78) laajennetaan soveltamisalaa ottamalla myös öljykasvit sekä rehutehtaat ja myllyt lain piiriin. Viljakauppalaki sisältää määräyksiä viljaerien painon määrittämisestä, viljakauppaa hoitavan henkilökunnan pätevyydestä, viljan laadun jälkitarkastuksesta, sopimusviljelystä yms.

6.6. Muita lakeja

Muista laeista mainittakoon satovahinkojen korvauksia koskeva laki, haudontojen rajoittamislaki, alkutuotevähennystä koskeva laki sekä ehdotukset uudeksi rasvalaiksi.

7. Ratkaisematta jääneitä kysymyksiä

Päättäneen vuoden aikana nousi esille kaksi asiakokonaisuutta, joissa maatalous toivoi nopeaa ratkaisua. Näistä toinen koskee metsä-, perintö- ja lahjaverotusta ja toinen nuorten viljelijäin asemaa. Mitään varsinaista ratkaisua näissä asioissa ei syntynyt.

Metsäverotus määräytyy nykyisin kolmen edellisen hakkuuvuoden keskimääräisen puhtaan tuoton mukaan. Metsäverotuksen uudistamista pohtinut komitea antoi esityksensä vuoden 1978 loppupuolella, mutta esitys ei ollut lainkaan yksimielinen ja niin hallitukseen ei ole voinut antaa esitystä uudesta verolaista. Metsäverotus on koettu laman vallitessa epäoikeudenmukaiseksi, koska nyt joudutaan maksamaan vuosien 1974-76 korkeiden kantohintojen mukaista metsäveroa ja koska sitä pidetään pääomatulona, jolloin se joutuu yhteisverotettavaksi.

Perintöverotuksessa on maataloutta ärsyttänyt erityisesti se, että eräät kunnat ovat ryhtyneet määrittämään perintöveroa tilan käyvän arvon mukaan eikä verotusarvon mukaan. Tilan hinta on saattanut tällöin nousta varsin korkeaksi, sillä pellon hinta on korkea. Peltoa myydään tai ostetaan yleensä vain lisämaaksi, jolloin sen hinta nousee ilmeisesti paljon korkeammaksi kuin mitä se voisi olla koko tilan kaupoissa.

Nuorten viljelijäin ongelmat liittyvät yleensä koko maatalouden rakennekehitykseen. Viljelijäväestö on iäkästä, keski-ikä noin 54 vuotta. Nuoria viljelijöitä on vähän ja tutkimusten mukaan vain noin 50 %:lla tiloista on tiedossa jatkaja. Niinpä eräiden mielestä maataloutemme omavaraisuus on uhattuna.

Näissä oloissa olisi toivottavaa saada nuoria yrittäjiä maatalouden piiriin. Tilan hankinta muodostuu kuitenkin monessa tapauksessa taloudellisesti hyvin raskaaksi. Nuorten viljelijöiden ongelmia tutkinut työryhmä ehdottikin, että nuorille tulisi antaa erikoistukea mm. lykkäämällä lainojen maksamista 5 vuotta tilan ostamisesta. Heitä varten tulisi myös varata tietty osuus, 100 milj. mk. maatalouden kehittämisrahoista. Työryhmän ehdotukset koskivat lisäksi mm. omärahoitusmahdollisuuksien parantamista, eläkejärjestelyjä, perintö- ja lahjaveroa sekä perintöoikeutta.

Muista maatalouspoliittisista kysymyksistä voidaan mainita aina ajankohtaiset tulo- ja hintapolitiittiset kysymykset. Tuotantopo-

litiikka on myös noussut esille eri yhteyksissä. On mm. vaadittu asetettavaksi parlamentaarinen komitea, jonka tehtävä olisi muotoilla pitkän aikavälin maatalouspoliittiset tavoitteet. Maatalouden rakennepoliittikkaa on käsitelty myös jossain määrin. Mm. maatalouden kehittämISRahaston varojen lisäämistä on vaadittu aika ajoin. Käytännöksi on muodostunut, että jo heti vuoden alkupuolella joudutaan lopettamaan kehittämislainojen haku, koska varat ovat riittämättömät. Vuoden 1979 aikana lisätään varsinaisia kehittämISRahastoja 45 milj. mk ja korkotukivarojen enimmäismäärä 300 milj. mk:aan. Ongelmaan ollaan saamassa siis huomattava korjaus.

8. Yhteenveto

Luonteenomaista maataloudelle ovat viime vuosina olleet suuret satovaihtelut. Vuonna 1976 sato oli ennätysasuuri ja vuonna 1977 paljon alle normaalin. Viljanviljelyä kohtasi puolestaan kato vuonna 1978. Vaihtelut näkyvät myös tulonmuodostuksessa, joskin viivästyneinä. Maataloustulo kasvoi vielä vuonna 1977 edellisvuoden viljan tullessa vielä tällöin markkinoille, mutta viime vuonna tulot kääntyivät laskuun. Tämä hidasti yleensä talouselämän elpymistä.

Maataloustuotteiden tavoitehintoja nostettiin viime vuonna 2 kertaa, mutta niiden yhteisvaikutus jäi 5 %:iin. Maataloudessa on inflaatiokehitys ollut jopa keskimääräistä hitaampaa, mistä johtuu myös tuottajahintojen hidas nousu. Hintalaki turvaa periaatteessa suhteellisen tasaisen tulojen pitkän aikavälin kasvun, mutta vuodesta toiseen tapahtuvaan tulojen vaihteluun vaikuttaa voimakkaasti satotason vaihtelu. Juuri sen takia putosi maataloustulo ennakkoarvion mukaan 17 % vuonna 1978.

Uusia maataloutta koskevia lakeja saatiin vuonna 1978 varsin vähän. Ns. maapaketin osana valmistui maanhankintalaki, joka astui voimaan vuoden 1979 alussa. Sen päätarkoitus on estää

viljely- ja metsämaan siirtyminen muiden kuin viljelijöiden käsiin. Viljelijöiden vuosiloma säädettiin pysyväksi päättyneenä vuonna. Muita merkittävämpiä uusia tai uusittuja lakeja olivat sokeri-, viljakauppa- ja markkinointimaksulait.

Keskeisiksi maatalouspoliittisiksi kysymyksiksi nousivat vuoden 1978 aikana verotus-, pääomahuolto- ja nuorten viljelijäin ongelmat. Metsätuloa pidetään nykyisin pääomatulona, josta vero kannetaan yhteisverona aviopuolisoiden kesken. Maatalous haluaisi sen erillisverotuksen kohteeksi, mutta toistaiseksi tuloksetta. Rakennerationalisoinnin edistämiseksi maatalous on toivonut lisää varoja maatalouden kehittämisrahastoon. Siinä suhteessa vuoden 1979 budjetti tuo melkoista parannusta korkotukilainojen lisääntyessä. Nuorten viljelijöiden kohdalla on kysymys myös rahoituksesta sukupolven vaihdoksen yhteydessä. Asiasta valmistui työryhmän laatima ehdotus vuoden 1978 lopussa. Mitään konkreettista ei toistaiseksi ole tapahtunut.

2